

Ігор ГЕРЕТА
(Краєзнавчий музей,
Тернопіль, Україна)

НЕОПУБЛІКОВАНА ГНАТЮКІАНА

Деякі рукописи В.Гнатюка, документи та листи до нього, а також спогади про нього, переписка дослідників його творчості й родичів зберігаються в Етнографічно-меморіальному музеї В.М.Гнатюка у Велесневі, у фондах Тернопільського краєзнавчого музею й особистому архіві автора цих рядків.

Насамперед мова піде про частину архіву В.Гнатюка, який зберігався у Львові в його швагра Івана Боднаря. Деякі з рукописів вже опубліковані. Дотепер не опублікована праця В.Гнатюка “Увага про українську правопись і літературну мову”, що була написана, мабуть, у 1924 р. та збірник народних легенд, що є одним із двох томиків, як писав Гнатюк, “народних легенд поважного змісту з образками Ю.Панькевича”, які так і не побачили світу.

Виписки Гнатюка із статей Надеждина і Семеновича про Угорську Русь і так звані угро-руські говори та міркування вченого, записані на їх полях ще раз засвідчують його інтерес до проблем виживання українського населення, яке мучилося під юрисдикцією угорської корони. Значний інтерес викликають листи правління “Словацької матиці” до Гнатюка від 7.X.1924 і 22.VIII.1925 р.

У березні 1917 р. В.Гнатюк отримав великого листа від Тита Реваковича (1846-1919), про якого з відомих причин також інформуємо вперше. Головним приводом для його написання була поява праці Гнатюка “Національне відродження австро-угорських українців (1772-1880)” (Відень, 1916). У листі автор подає ряд доповнень до неї.

В архіві ТКМ зберігається лист Гнатюка, написаний 7 лютого 1900 р. до невідомого адресата в Тернополі, який, як видно з листа, був добре знайомий з Гнатюком і якому М.Павлик та І.Франко передавали книжки через тернопільського адвоката, відомого громадського діяча С.Даниловича. В листі йдеться про висилку видань НТШ та “Літературно-наукового вісника”.

Про юнацькі поетичні спроби В.Гнатюка розповідає вірш “По довгім мовчанню”, записаний власноручно у дівочий пам’ятний альбом майбутньої дружини Олени Майковської.

Пробідування визначного вченого, його матеріальні нестатки говорять пенсійні документи, а також “Свідоцства бідності” його дочок, які вчилися у Львівському університеті.

Важливими є спогади про видатного вченого. Особливо цінні спогади його дочки Олександри Піснячевської. В архіві М.Яценка зберігався рукопис спогадів чеського україніста, що приятелював з Франком і Гнатюком, Франтішка Главачка про міжслов’янські зв’язки, в яких солідне місце

відвідене Гнатюкові. Короткі, але цікаві спогади написав про Гнатюка видатний український історик Іван Крип'якевич (експонуються в музеї В.Гнатюка). Чимало цінної інформації є у невеликих споминах Гнатюкової небоги Ольги Христевич із Чорткова та Миколи Михайловича Мойсейчука, записаних автором цих рядків.

Багато цінного матеріалу про академіка Гнатюка, особливо про вшанування його пам'яті є у листах діячів культури до засновника музею В.Гнатюка Остапа Черемшинського та до мене.